Тамара СЕНІНА,

директор обласного літературно-

меморіального музею Юліуша Словацького

У вересні 2016 року обласному літературно-меморіальному музею Юліуша Словацького в м. Кременці (Тернопільської області, що в Україні), виповнилось дванадцять років. Створений за сприяння президентів, представників урядів і народної дипломатії Польщі та України, у співпраці Міністерств культури обох держав, Спілок польських та українських письменників, науковців музею літератури ім. Адама Міцкевича у Варшаві та Кременця, з участю люблінських і кременецьких будівельників, Товариства польської культури в рідному місті поета, музей став яскравим взірцем співробітництва в галузі культури двох слов'янських народів, глибокої взаємоповаги і взаємодовіри, що відповідає творчому напрямку генія Юліуша Словацького, народженого в Кременці, серце якого змалку ділилося між ними...

Відтоді час пролетів миттєво, все ж закарбував у своїй історії чимало цікавих епізодів і подій, що працюють на успішне утвердження закладу серед музеїв України і Польщі. Покликаний від початку свого заснування (2004 року), виконувати особливу місію: єднати народи, він з року в рік оправдовує це неписане гасло. Міжнародні українсько-польські літературно-мистецькі зустрічі «Діалог двох культур», розпочаті у музеї в 2005 році, і які вже стали явищем в культурному та літературному житті обох країн, – щорічне цьому підтвердження. Символічно, що й ідейними натхненниками та організаторами цього явища стали: музей Юліуша Словацького (директор – автор цих рядків) від України і Національний музей Землі Перемишлянської (директор – Маріуш Ольбромський разом із науковцем-мистецтвознавцем – Уршулею Ольбромською) від Польщі. У 2012 році цю ідею підхопили: музей Юзефа Пілсудського у Сулеювку (директор – Кшиштоф Ярачевський – внук Юзефа Пілсудського, і віце-директор Гжегож Новік), у 2015-му – музей ім. Анни та Ярослава Івашкевичів у Ставіску (директор – М. Ольбромський).

«Діалог», розпочинаючись щороку 4 вересня, в день народження поета, і, продовжуючись майже протягом тижня, демонструє насичену програму конференцій з участю провідних науковців, видатних письменників, літераторів і музейників України та Польщі, дальнього і ближнього зарубіжжя; презентації авторських творів (публіцистичних, прозових, поетичних, музичних); літературно-мистецькі вечори; концерти знаних в Україні та Польщі піаністів і співаків, лауреатів вітчизняних та міжнародних премій – виконавців класичних і народних музичних творів, сучасних мелодій; художній і фотографічні пленери… Коло шанувальників «Діалогу» з кожним роком зростає і поповнюється новими іменами.

Тематика наукових конференцій завжди виважена і будується на найкращих взірцях порозуміння і толерантності. «Романтизм польський та український», «Спільна культурна спадщина», «Мистецтво, традиції, люди», «Кременець – родинне місто Словацького», «Волинь, Галичина, Поділля – літературні і мистецькі», «Літературні польсько-українські взаємини в період міжвоєнного 20-річчя», інші теми, присвячені визначним датам і подіям обох держав – це саме ті, що згуртовують усіх учасників в одне тісне коло. Цьогорічний, XII Міжнародний літературно-мистецький форум «Діалог двох культур – 2016», що проходив у музеї Юліуша Словацького упродовж 4 – 6 вересня, – підтвердження тому. Наукові конференції, «круглі столи», молодіжні «Літературні кав'ярні», фотопленери, презентації літературних видань, якими був заповнений кожен день, залишили по собі помітний слід як у науці, літературі і мистецтві, так і в історичних та політичних аспектах обох держав.

Тут, у приміщенні музею, на міжнародному рівні вшанували 160-річчя з дня народження Івана Франка, 145-річчя від дня народження Лесі Українки. Григорій Штонь виступив із темою «Бездержавний романтизм. Естетико-духовний вимір. Словацький – Шевченко – Леся Українка», а польський професор Генрик Дуда оприлюднив своє дослідження: «Іван Франко польськомовний. Кілька штрихів про повість «Для домашнього вогнища»». Саме Івану Франку належать перші критичні оцінки творчості Юліуша Словацького, бо вже в 70-х роках XIX століття він зацікавився польським романтиком. В одній із своїх рецензій Франко, аналізуючи творчість поета, писав: *«після смерті Словацького його твори викликали такий ентузіазм, що їх цінували вище від творів Адама Міцкевича. На них зросла ціла плеяда наслідувачів…».*
Глибоко розуміла історико-філософську суть творів Словацького Леся Українка. Для них обох творчість польського поета служила справжнім взірцем. У контекст видатних українських імен вплітались й визначні польські постаті.

Натхненним було ознайомлення з майбутньою книгою «Ярослав Івашкевич – «Вежа». Вибрані поезії» в перекладі українською мовою Дмитра Павличка та з участю самого перекладача.Презентуючи твори польського поета, який відвідав Кременець у 1969 році,

Дмитро Павличко підкреслив, що своїми перекладами він *«хотів би показати полякам, що в особі Івашкевича ми маємо не тільки польського, а й українського поета. Як представник своєї нації він писав польською мовою, але духовно у свою поезію ввів образ України повсталої, яка воювала за свою свободу. В Івашкевича є вірш, присвячений дисиденту Євгенові Маланюку. Івашкевич у своїх творах каже про українську мову, волю і долю. Він писав про українських волів, якими наші люди орали…Я є польським патріотом за своїм письменницьким покликом. Переклав на українську твори 50 великих польських пое-тів. Під них відведено восьмий том збірки моїх творів. Цього року мене знову запрошують у Польщу, бо переклав українськ ою 120 віршів великого поляка, мого друга Ярослава Івашкевича. Ярослав народився у Кальнику біля Вінниці. Його, сина економа, виховали наші українські жінки. Він був великим знавцем України. Написав масу поезій про мальовничу українську природу. Казав, що кращого неба, ніж у нас, не бачив ніде – коли сонце заходило, ця височінь мала стільки кольорів, що не міг їх описати, назвати жодним словом. Згодом, коли Івашкевич приїхав до Варшави, ніяк не зміг звикнути до тамтешньої природи – перед його очима були українські краєвиди…*
»

В музеї кожен із «Діалогів двох культур» стає неповторним, хоч і домінує в ньому постать Юліуша Словацького. Тут до великого Кременчанина ставлення обережне, не нав'язливе і не ідеалізоване. Наукові праці, що виголошуються під час таких зустрічей і дотичні до його імені, обов'язково торкаються й інших, вартих уваги, особистостей. Відкриваючи нові імена в літературі чи то в мистецтві, «Діалог», зосереджує увагу й на особливих фактах у спільній історії, популяризує їх у пресі, в збірниках, у книгах, в інших виданнях. Місто Словацького по праву стало незмінним місцем зустрічей українських та польських інтелектуалістів, прагнучих будувати добросусідські взаємовідносини між державами у дружньому та щирому рукостисканні після дискусій і дебатів. Об'єднуючою темою на цьогорічному «Діалозі» було обговорення за «Круглим столом» питання про встановлення у Кременці пам'ятної таблиці, присвяченої колишньому учню Кременецького ліцею – всесвітньовідомому скульптору Томашу Оскару Сосновському (18 12–1886)
. Тему для обговорення запропонували краєзнавці із Рівного, в особі голови Товариства ім. Т. Сосновського Ярослава Ковальчука, яку підтримав ректор Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка Афанасій Ломакович.

Цікавою, хоч і дискусійною, була одна із конференцій «Про польські та українські дороги до незалежності. 1914 – 1920», запропонована Інститутом політичних досліджень ПАН у Варшаві. Озираючись у минуле, йдучи в ногу з подіями сьогоднішнього дня, українські та польські історики – учасники «Діалогу» – торкалися спільних проблем: перемог і поразок 1914 – 1920 років, пошуків шляхів до порозуміння і єдності в наші дні. Художня література, історичні джерела, архівні матеріали певних років – служили

джерелом для досліджень науковців обох сторін. Обговорення даної теми перейшло в емоційні дебати між істориками, літераторами, іншими небайдужими учасниками. Між професором із Варшави Гжегожем Новіком, який виступив із темою «Місце України в геополітичному баченні Юзефа Пілсудського» і Петром Кралюком, доктором філософських наук національного університету «Острозька академія», котрий оприлюднив «Оцінку українською стороною Варшавського договору Юзефа Пілсудського і Симона Петлюри». Між Тадеушем Кшонстеком – полковником, викладачем Інституту Східної Європи Варшавського університету, який ознайомив з «Пам'ятними місцями польських і українських битв за Незалежність 1918-1920 рр. Між Варшавою і Києвом», і Миколою Жулинським – член-кореспондентом НАН України, доктором наук, директором Інституту літератури ім. Тараса Шевченка у Києві, він підняв тему «Політичний трактат Аполло Коженьовського «Польща і Москва: проекція на сучасну ситуацію». Між Збігнєвим Пальським – кандидатом наук Інституту політичних досліджень ПАН у Варшаві і Наталею Єржеківською – кандидатом наук, старшим науковим співробітником Інституту літератури ім. Тараса Шевченка НАН України у Києві, теми яких також перекликалися одна з одною: «Українські і польські військові пісні 1914-1920 рр.» і «Польські та українські письменники – учасники військових подій 1914-1920 років та відображення цих подій в їхній творчості». У дискусії взяли участь Григорій Штонь, Гжегож Новік, Павєл Рокіцький, Марія Копицінська-Лєхунь, Валерій Левченко та інші українські і польські науковці, політологи, краєзнавці. В пам'яті залишилися слова, сказані під час цієї конференції Дмитром Павличком:

«Коли я став послом України у Польщі, найперше, що робив,– постійно наголошував на тих історичних подіях, коли ми з поляками стояли пліч-о-пліч. Бо в єдності ми завжди вигравали. Так, були часи, коли українці з поляками воювали. Розуміючи, які наслідки може мати нове протистояння між нашими народами, я вишукував у нашій минувшині будь-які моменти, які засвідчували, що нам з поляками треба бути заодно. Свого часу президенти Кучма і Кваснєвський підписали історичний, вважаю, документ – "Порозуміння і примирення".
Тоді я
перебував під впливом великого польського політика, редактора "Культури" Єжи Гедройца, який, звертаючись до своєї влади, казав: "Союз Польщі з Україною – це набагато важливіше для Варшави, ніж вступ Польщі до НАТО". Ці слова слід пам'ятати завжди, кажучи про українсько-польські взаємини. Бо їх висловив великий польський патріот,
який
після Папи Римського Івана Павла II чи не найбільша у XX столітті постать польського національно-державницького і загальноєвропейського мислення.
Дуже добре колись казав Іван Павло II: ми повинні все дуже добре пам'ятати. Але не для того, щоб роз'ятрювати рани, а для того, щоб будувати майбутнє без трагічних подій. Хотів би, щоб наші брати почули мене. Хочу, щоб ми, поляки і українці, наближалися
один
до
одного…

».

Літературно-мистецький форум 2016 року охопив собою чимале коло однодумців, понад сто учасників, котрі, не дивлячись на надзвичайно складну ситуацію в Україні – війну на Сході, приїхали в Кременець чи не з усієї України, чи не з усіх воєводств Польщі. Прибули з Литви, із Великобританії, Франції, Швейцарії, Австрії, Греції, Іспанії…

Кожен день форуму закінчувався так званою театралізованою «Літературною кав'ярнею» – інсценізованими молоддю, виступами учнів із Польщі, Чехії, Словакії, Німеччини й України – представників
Європейської Родини шкіл ім. Юліуша Словацького, яка діє під керівництвом пана Анджея Круля (викладача з м. Хожув РП) понад двадцять років. Гідною була відповідь зі сторони української, яку представив музичний гурт «Друзі» – студентів Кременецької гуманітарно-педагогічної академії
ім. Тараса Шевченка
.
Як завжди на завершення програми
Європейської Родини шкіл ім. Ю. Словацького
відбулося садіння троянд та інших квітів у дворі музею – в дарунок Поету.

Літературно-мистецький форум 2016 року відійшов у минуле, а в пам'яті залишились спільно прожиті дні, чимало приємних епізодів, незабутні спілкування і враженння… Надихаючим на наступні «Діалоги» стало спільне звернення-привітання від Уряду Республіки Польща (заступника голови Ради Міністрів) і Міністра культури та Національної Спадщини Республіки цієї ж держави, яке озвучила директор департаменту Міністерства Дорота Якубяк-Янішевська:

«Шановні Учасники та Організатори зустрічі «Діалог двох культур»! Музей Юліуша Словацького у Кременці в черговий раз став місцем інавгурації «Діалогу двох культур», обміну думок, поглядів та мистецьких презентацій. Родинна садиба Великого Романтика не є мертвим, забутим, штучним твором – а живою тканиною міста, спрямованим у майбутнє вогнищем культури, музеєм, котрий співпрацює з науковими установами, шкільною та студентською молоддю, з мистецьким середовищем»… «Цьогорічна тематика «Діалогу» спонукає до роздумів над дорогами до незалежності. Ними переповнена романтична література обох наших народів. Учасники «Діалогу двох культур» добре знають вагу понять: «воля», «мультикультуралізм», «приязнь». Кременецькі зустрічі кілька років підряд плідно перекликаються із зустрічами в музеї Анни та Ярослава Івашкевичів у Ставіску, що служить будуванню польсько-українського порозуміння, а

також популяризації наших культур. Музей Юліуша Словацького в котрий раз підтверджує, що є центром мистецьким і дослідницьким, відкритим і діючим...»

Від себе ж хочеться додати, що успіхи «Діалогу» – у великій мірі залежать і від наших друзів: науковців із Києва і Варшави, Львова і Кракова, Чернігова і Познаня, Ужгорода і Вроцлава, Кривого Рогу і Перемишля, Умані і Любліна, Хмельницького і Сулеювку, Житомира і Гданська, Луцька і Хелма, Тернополя і Жешува, Кременця і Хожова, Бережан і Торуня, Старого Скалата і Борщова, Велеснева і Вишнівця…, за що ми їм вдячні.

В рамках цьогорічного «Діалогу» відбулися: художня виставка, представлена Кременецьким краєзнавчим музеєм; екскурсії Кременцем, в інші міста регіону; Міжнародний українсько-польський турнір ім. Юліуша Словацького – чемпіонат зі стрибків на лижах із трампліну.

Проведенню Міжнародного форуму «Діалогу двох культур – 2016» від української сторони сприяли: Тернопільська обласна рада, Тернопільська обласна адміністрація, управлінням культури Тернопільської ОДА, Тернопільський обласний методичний центр народної творчості, Кременецька міська рада, міський відділ культури. Представники «Діалогу» від польської сторони брали участь під патронатом Уряду і Міністерства культури та Національної Спадщини Республіки Польща, при сприянні Фундації «Допомога полякам на Сході», Інституту політичних досліджень польської Академії наук у Варшаві, адміністрації Гродзінського повіту, Генерального Консульства РП в Луцьку.

Від початку його проведення в центрі усіх цих зустрічей завжди перебуває Дмитро Павличко – класик української літератури, Герой України, Почесний громадянин Кременця. Активну підтримку і сприяння у проведенні літературно-мистецьких зустрічей у Міністерств культури України й Республіки Польща, на найвищих щаблях керівництва Тернопільської області і Кременця, Генерального Консульства Республіки Польща в Україні у м. Луцьк, спілок українських та польських письменників. Саме в ці дні особливо відчутною є активна співпраця з Інститутом літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України в Києві (директором якого – академік Микола Жулинський), його особлива підтримка у проведенні наукових конференцій у музеї. Важливою є участь у «Діалозі двох культур» члена-кореспондента Академії наук України Ростислава Радишевського,»; з Інститутом літератури ім. Івана Франка НАН України у Львові, з безпосередньою участю інших інституцій… Важливим у цьому є багаторічне сприяння «Діалогу» та участь у ньому: директора департаменту культури Григорія Шергея, лауреатів Шевченківської премії: Героя України Дмитра Павличка, поета-перекладача

Романа Лубківського, академіка Миколи Жулинського, заступника директора Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України Сергія Гальченка, професора Григорія Штоня, науковців високого рангу: Євгена Нахліка, Гжегожа Новіка, Йосипа Лося, Павла Михеда, Уршулі Маковської, членів спілок письменників: Станіслава Шевченка, Маріуша Ольбромського, Лесі Романчук, Божени Птак, Надії Панчук, Теодозії Зарівної, Казімєжа Бурната, Олександра Гордона, Ігора Павлюка, Кшиштофа Колтуна і багатьох-багатьох інших.

Шляхи до музею Юліуша Словацького в Кременці ведуть науковців із найрізноманітніших регіонів України: з Києва, Львова, Черкас, Умані, Дніпропетровська, Кривого Рогу, Ужгорода, Хмельницького, Житомира, Луцька, Черновець, Тернополя, Бережан, Борщова, Велеснева, Старого Скалата, Вишнівця… Сюди приїжджають чи не з усієї Польщі: з Варшави, Кракова, Любліна, Перемишля, Сулеювку, Торуня, Вроцлава, Познаня, Гданська, Хелма… Завжди шанованими є науковці та літератори з Франції, Великобританії, Австрії і Греції, Литви, Білорусі, Молдови, кордони для яких не стають перепоною. Тисячі подоланих кілометрів у Кременець в загрозливий для України час – підтвердження їхньої одностайності і солідарності з українським народом. Особливо тепер, коли на її Сході йде нав'язана Росією війна.

Однак, сказати про українсько-польський «Діалог двох культур» кількома штрихами, значить мало про що повідомити. Це не тільки читання наукових рефератів. Кожного року його учасники вписують у свою історію нові відкриття і події, творцями яких є самі. У хроніці подій «Діалогу двох культур – 2015», наприклад, уже вписані важливі для обох країн факти: поету-перекладачу, Надзвичайному Послу України Роману Лубківському присвоєно звання Почесного громадянина Кременця; з ініціативи Дмитра Павличка (Почесного громадянина Кременця з 2013 р.) загальноосвітній середній школі №1 м. Кременця надано ім'я – видатної української поетеси Галини Гордасевич, яка народилася в цьому ж місті, з нагоди її 80-річчя; Роман Лубківський – презентував «Кобзар» Тараса Шевченка, перекладений польською мовою різними авторами; музей Юліуша Словацького – власне семисотсторінкове видання «Музей, що єднає народи»; в рамках «Діалогу» відбулися: фотографічний пленер, Міжнародний турнір ім. Юліуша Словацького – чемпіонат зі стрибків на лижах із трампліну, екскурсії. Після Кременця «Діалог двох культур – 2015» мав своє продовження у Львові, зокрема, в Яворові, де відбулося покладання під пам'ятною таблицею Короля Яна III Собеського, відвідання святинь, пам'яток.

Вперше цього року учасники дій в літературному житті обох країн. , що відбулися в Кременці , важливі події. залишає. Для прикладу, літературно-мистецькі зустрічі, так званий Міжнародний форум «вкотре продемонстрував високий рівень проведення, подарував незабутні дні гармонійного спілкування і взаємообміну думками всім його

учасникам.

Наукова, дослідницька, культурно-просвітницька, виставкова робота музею, що утвердила себе протягом десяти років, засвідчила про важливість його скромної ролі у зміцненні добросусідських відносин між народами. За роки діяльності тут проведено тисячі екскурсій, прийнято десятки тисяч відвідувачів, наповнено фонди тисячами експонатів, сформовано наукову бібліотеку. В архівах України та Польщі музейниками опрацьовано чимало матеріалів, на основі яких написані наукові реферати і чисельна кількість інших статей, що звучали на республіканських і міжнародних конференціях п еред найрізноманітнішою категорією вітчизняних слухачів і зарубіжжя : в Україні, Польщі, Швейцарії і були опубліковані в українських та польських наукових збірниках, публіцистичних виданнях, у пресі. Діяльність музейників оприлюднювалась по обласному, республіканському та польському радіомовленню і телебаченню. Велика увага приділялася публікаціям у пресі. В результаті – більше сотні статей. Значне місце в роботі надавалась
видавничій справі, оскільки вона, як одна із важливих аспектів, свідчить про наукові досягнення закладу. За десять років, починаючи від 2005 року, було видано 14 одиниць друкованої продукції. Здебільшого – українською та польською мовами, а також – англійською і російською. Це – чотири путівники по музею і Кременцю (пов'язані з іменем Словацького); літературно-мистецький альманах поетичних, прозових, публіцистичних, художніх і фотографічних творів авторів із Кременця й Тернополя; збірник поезій Словацького в українських перекладах; інформаційне видання про «Діалог двох культур»; збірник «Листів до матері» і фрагменти «Щоденника» Юліуша Словацького – видані вперше в Україні в українських перекладах; два різновиди комплектів листівок; два буклети: «Юліуш Словацький» і «Тарас Шевченко – дорогами нашого краю»; музеєм заснована і періодично видається літературно-мистецька газета „Година роздумів"; музей причетний до видання збірника «Діалог двох культур», що виходить у Польщі під керівництвом Маріуша Ольбромського, а також – до бібліографічного покажчика «Юліуш Словацький», виданого обласною універсальною науковою бібліотекою.

Значну увагу музей приділяє роботі з громадськістю Кременця, молоддю, навчальними закладами міста і району. Чисельні авторські вечори, відзначення видатних та інших подій, ювілейних дат видатних людей, проведення «Європейських ночей», презентації виставок художників, інших митців, колекціонерів, учасників бойових дій, зокрема – Революції Гідності, – це саме ті критерії, що допомагали і надалі сприяють музейникам збирати у так званому Салоні Саломеї чимало народу. Поряд з іменем Юліуша Словацького, яке щоденно звучить на устах науковців, тут добре «почувають себе» і Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко, Максим Рильський, Микола Бажан, Михайло Вериківський, Максиміліан Волошин, Іван Гарасевич, Микола Хвильовий, Василь Стус, Омар Хаям, Робіндранат Тагор… Усім їм присвячувались окремі вечори, тематичні уроки… Чимала кількість таких заходів відбулася з посвятою січовим стрільцям, з нагоди відзначення днів Незалежності України та Польщі, днів української

писемності, вшанування пам'яті голодомору та Майдану… Десятий рік підряд, наприкінці кожного липня, волонтери молодіжної асоціації «Новий Акрополь», що в Києві. які з'їжджаються до Кременця з Києва, Дніпропетровська, Харкова, Миколаєва, Одеси, Донецька, Запоріжжя, Полтави і Львова демонструють у музеї свої творчі літературніо-поетичні композиції.

Цей перелік можна було б продовжувати. Адже кожен день – це свіжі ідеї, які приносить саме життя. Від початку діяльності музейний салон став місцем зустрічей з високим мистецтвом. Першим у музейних залах (а це було весною 2004 року ще до відкриття закладу) пролунав незабутній голос Миколи Шопші (1947—2006) – Народного артиста України,
лауреата премії ім. Тараса Шевченка
з Києва
який виконав улюблені пісні Юліуша Словацького: «Ой не ходи, Грицю» і «Стоїть гора високая». Тоді ж відбулося спілкування з поетом-академіком Борисом Олійником і не менш відомим Миколою Луківим, редактором журналу «Дніпро», поетом-піснярем творчість якого відзначена чисельними престижними міжнародними та всеукраїнськими преміями і відома – від країн слов'янського світу до Канади, США й Австралії. З перших днів діяльності музею його постійним гостем став кобзар Василь Жданкін (із Кременця) – він же володар гран-прі першого всеукраїнського фестивалю «Червона рута» і перший виконавець Українського гімну у Незалежній Україні. Тут не раз зачаровували співом: Народна артистка України – Любов Ізотова (з Тернополя), лауреати республіканських та міжнародних премій Галина Попович і Микола Швидків (з Кременця і Рівного),
Домініка Свьонтек із Варшави,
Микола Нагірняк і Наталя Травкіна (з Житомира), професіонали польських та українських театрів: заслужена артистка України (із драмтеатру ім. Леся Курбаса, що в Тернополі) – Віра Самчук і актор театру із Варшави
«Фредреум»
– Ришард Остроменський; піаністи: Марія Вільчек-Бака із Кракова,
Данило Саєнко – лауреат Міжнародних конкурсів
,
випускник Львівської музичної академії ім. Лисенка і Єва Оссовська з Варшави, скрипаль Олег Дацюк із Кременця і
жіночий
ансамбль «Любисток», знаний у Польщі, Чехії, Словакії, Німеччині, Австрії,
і багато інших.

Талантам, закоханим у музичне мистецтво, від червня 2006 року служить рояль "Калісія" – дарунок польської письменниці пані Марії Данілєвіч-Зєлінської (1907-2003), який вона заповіла музею Юліуша Словацького. Відтоді у виконанні професіоналів і зовсім юних піаністів Кременця і Тернополя, Галичини і Волині, всієї України та Польщі не перестає звучати класика. Шопен, Ліст, Моцарт, Сарасате, Вєрачіні, Бах, Бетховен, Венявський,

Коробка, Вериківський, Скорик… Під звуки мелодій відбуваються інсценізації творів поетів-романтиків. В такі хвилини, в одязі, притаманному початку XIX-го століття, появляються дівчатка і хлопчики, які, перевтілюючись, стають на мить його героями. Оживають Юліуш Словацький, Фредерик Шопен, Адам Міцкевич, Марія Водзінська, Жорж Санд…, які наповнюють дім давно забутою епохою романтизму...

В історії музею залишаться й інші пам'ятні події десяти років, зініційовані колективом. Це – відкриття в Кременці пам'ятного знаку матері поета Саломеї Словацької-Бекю – на місці знаходження будинку, в якому вона жила в останні роки і тут померла; пам'ятних таблиць Юліушу Словацького з нагоди 200-річчя його хрещення у костьолі колишнього ліцею, і Віллібальду Бессеру – видатному вченому, одному із засновників та перших директорів ботанічного саду в Кременці – в рік його 225-річчя. Таблицю встановлено на будинку, в якому він на початку XIX століття проживав. Проте, і це лише штрихи до повного відтворення життя музею.
За попередні роки тут зроблено чимало і кожна з реалізованих справ заслуговує уваги.

Та, мабуть, найбільшим досягненням музею стало щорічне проведення Міжнародних (українсько-польських) літературно-мистецьких зустрічей «Діалог двох культур», започаткованих теж десять років тому дирекцією музею Юліуша Словацького в Кременці спільно з директором Національного музею Землі Перемишльської в Перемишлі (РП) Маріушем Ольбромським і науковцем-мистецтвознавцем цього ж закладу Уршулею Ольбромською

Символічно, що літературно-мистецькі зустрічі «Діалог двох культур – 2014», які переросли у так званий X Міжнародний форум, присвятили 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка і 205-річниці від дня народження Юліуша Словацького. Він вкотре продемонстрував високий рівень проведення цього дійства, подарував незабутні дні гармонійного спілкування і взаємообміну думками всім його учасникам, як з України і Польщі, так і з інших країн світу – Австрії і Парижу, підтримка яких була дуже цінною. Кордони не стали для них перепоною. Тисячі подоланих кілометрів у небезпечні для Європи дні – підтвердження їх одностайності з українським народом, а також – відчуття плеча друга у загрозливий для України час. Особливо тепер, коли на її Сході йде війна.

Тож, мабуть, нинішній «Діалог двох культур», найяскравіше продемонстрував усі ці людські цінності: співчуття, розуміння і солідарність. Організований за сприяння Міністерств культури України і Республіки Польща, на найвищих щаблях влади Тернопільської області: обласної державної адміністрації, обласної ради, департаменту культури, релігій та національностей; за підтримки районного керівництва; з

безпосередньою участю Генерального Консульства Республіки Польща в Україні у м. Луцьк, Фундації «Допомога полякам на Сході», Музею Юзефа Пілсудського у м. Сулеювку; у співпраці з Інститутом літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України, із Кременецьким обласним гуманітарно-педагогічним інститутом ім. Тараса Шевченка та Федерацією польських організацій в Україні, Форум продемонстрував наскільки важливо «єднати народи» і, тим більше, якщо вони є сусідами.

Такими думками було наповнене кожне вітання, що звучало під час урочистостей відкриття цього безперервного і такого необхідного в наш час діалогу у родинній садибі Словацьких: Леоніда Бицюри – заступника голови облдержадміністрації, Василя Хомінця – голови обласної ради, Євгена Безкоровайного – голови Національної спілки письменників Тернопільської області, Романа Ванжули – Кременецького міського голови і учасника Революції Гідності, Ростислава Радишевського – члена-кореспондента Академії Наук України, завкафедрою полоністики Київського Національного університету ім. Т. Г. Шевченка, Наталії Єржиківської – науковця Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Цього дня чимало добрих слів і побажань адресувалося організаторам та учасникам Форуму і від голови Кременецької районної державної адміністрації Віталія Ткачука, голови районної ради Андрія Смаглюка. Наталія Єржиківська вручила дирекції музею цінний дарунок від Інституту літератури ім. Т. Г. Щевченка НАН України – кілька томів «Шевченківської енциклопедії». Роман Лубківський – видатний український поето-перекладач, лауреат Шевченківської премії передав, упорядкований ним, «Кобзар» у перекладі польською мовою.

Як завжди, палким було слово Дмитра Павличка – Почесного громадянина міста Кременця, Героя України, Надзвичайного та Поважного посла України в Республіці Польща (1999–2002), постійного учасника «Діалогу двох культур». Він озвучив пророцтва двох геніїв. Тараса Шевченка, який писав: «Церков домовина розвалиться, а з-під неї встане Україна…» і Юліуша Словацького, який ще за шість років до появи «Кобзаря» Шевченка у поемі «Вацлав» прогнозував воскресіння України як держави: «Не знатимеш у пеклі, створіння ти безчесне, що Україна ще колись воскресне!...». І далі, продовжував класик, – «Ми побачили воскреслу Україну, але на нашу велику біду, це було не один раз. За останнє своє справжнє звільнення й бажання стати членами Європейської родини віддали своє життя найкращі представники сучасної української генерації. Ми воюємо із Москвою, котру, власне, Шевченко і називав «церков домовиною», ми навчилися вмирати. Сьогодні, в день народження великого польського пророка, ми повинні повірити в те, що його передбачення, щодо України, збудеться…».

В одному дусі з українцями звучали виступи від польської делегації. Її представляли: Кристина Марчик із Міністерства культури і Національної Спадщини Республіки Польща, Беата Бживчи – Генеральний консул РП в Україні у м. Луцьк, Ева Фігель – директор

Польського інституту в Києві, Гжегож Новік – віце-директор музею Юзефа Пілсудського в Сулеювку, Маріуш та Уршуля Ольбромські – організатори «Діалогу двох культур» від польської сторони, Івона Смолка – заступник голови Спілки польських письменників і багато інших відомих у Польщі науковців, мистецтвознавців, літераторів та істориків.

Воєдино переплелися вітальні листи, що надійшли на адресу організаторів та учасників Міжнародному форуму із Міністерств культури. Міністр культури України Євген Нищук зазначив: «… З року в рік подібними Урочистими академіями, які відбуваються на батьківщині Юліуша Словацького вже десятий рік поспіль, поглиблюється наше розуміння творчої спадщини братніх народів України та Польщі… Бажаю, щоб і надалі між нашими близькими державами й надалі стрімко і продуктивно розвивалися відносини в гуманітарній царині». І, в той же час, Міністр культури і Національної Спадщини Республіки Польща Малгожата Оміляновська підкреслила, що «Кременецькі зустрічі науковців, музейників, художників та інших митців уже надовго вписані до календаря найважливіших культурних імпрез, спільно організованих Поляками та Українцями. Переконана, що цьогорічне відкриття «Діалогу двох культур дозволить по-новому переглянути творчість польських та українських письменників епохи романтизму, виявити невідомі до цього карти з історії Поділля і Волині, а також допоможе нав'язати нові контакти між представниками культури з Польщі й України…».

Саме тут, у Кременці, 4 вересня, в день народження Юліуша Словацького, в перший день Міжнародного форуму, кожен може стати свідком і учасником вшанування пам'яті Тараса Шевченка покладанням квітів до пам'ятника, встановленого йому в місті; побувати на Туницькому цвинтарі, де похована мати польського поета і почути його листи, що зліталися звідусюди до неї в Кременець; розділити приємні хвилини святкування вулиці Словацького, що потопає в різнобарв'ї композицій осінніх квітів і промовляє талантами кременецьких художників, що демонструють на своїх полотнах мальовничий і багатий архітектурою Кременець. Саме тут, на цій вулиці, у родинній садибі Словацький, була і надалі залишається можливість для кожного познайомитися з яскравим сузір'ям найвидатніших українських та польських науковців, із видатними письменниками й літераторами, з людьми близькими по духу, поспілкуватися з його постійними учасниками: з Дмитром Павличком – класиком української літератури, який від самого початку розмов і дискусій про створення музею Юліуша Словацького, брав безпосередню участь у них як в радянський час, так і на початках становлення Незалежної України, і тоді, коли став Надзвичайним та Поважним Послом України в Польщі (1999-2002); з академіком, директором Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України Миколою Жулинським; із видатним поетом і перекладачем Романом Лубківським;
членом-кореспондентом НАН України, завідуючим кафедрою полоністики Київського Національного університету ім. Т. Г. Шевченка
Ростиславом Радишевським; внуком Маршалка Юзефа Пілсудського,
директором Музею Юзефа Пілсудського в Сулеювку Кшиштофом Ярачевським;

професором, доктором наук, віце-директором музею Ю. Пілсудського в Сулеювку – Гжегожем Новіком; професором,доктором наук, ректором Державної Вищої Східноєвропейської школи у Перемишлі
–
Яном Драусом
і багатьма іншими
…
Жаль,
немає поруч найвидатнішого дослідника життя і творчості Ю. Словацького у ХХ столітті – професора Станіслава Маковського, а також – Героя України – Бориса Возницького, які своєю участю у конференціях протягом багатьох років створювали надзвичайно урочисту і теплу атмосферу серед діалогівців.

У цей час в музеї існує прекрасна нагода побути наодинці з наукою і високим мистецтвом. Послухати твори класиків у виконанні піаністів і співаків найвищих рівнів, таких як Едвард Волянін – лауреат міжнародних конкурсів із Варшави, почути могутній голос українського кобзаря-кременчанина Василя Жданкіна і багатьох інших. Програма «Діалогу», розроблена обома сторонами, завжди насичена різноманітними заходами.

Щорічний «Діалог двох культур» збирає навколо себе все більшу і більшу кількість учасників. Цього тривожного 2014 року він налічував понад 100 учасників. Серед них – 16 докторів наук, 29 кандидатів наук, 17 членів українських та польських спілок письменників, а також – інших дослідників, які оприлюднювали свої наукові надбання перед поважною аудиторією. Шляхи до Кременця ведуть науковців з найрізноманітніших регіонів України, Польщі та інших країн. Із Києва, Львова, Черкас, Умані, Кривого Рогу, Хмельницького, Житомира, Луцька, Тернополя, Бережан, Борщова, Велеснева, Старого Скалата, Вишнівця, з Варшави, Кракова, Любліна, Перемишля, Сулеювку, Торуня, Вроцлава, Познаня, Гданська, Хелма. А також – з Австрії, Франції, Великобританії, Молдови…

Цей проект зарекомендував себе з перших днів і став переконливим свідченням його необхідності в наш час. В час, коли попереду – неосяжні горизонти європейського майбутнього. До цього спонукають життя і творчість як Кобзаря, так і Великого Кременчанина, які завжди були справедливими виразниками гуманності обох націй і сприяли розвитку найкращих відносин між ними.
Без цього не мислить свого майбутнього і музей Юліуша Словацького, який повністю усвідомлює своє призначення.